

hvorledes en Ordre, der er givet af Ministeriet, er at forstå og forklare.

Madvig: Hvor store Beløb der i de enkelte Tilfælde kan blive Spørgsmaal om, er jo vanskelig forud at sige, men der kan komme meget større Spørgsmaal frem end de, den høitærede Minister antydede. Der kan reises Tvivl, om en Mand i en Maaned, maaffæe et halvt Aar, paa et længere Tøgt har virket i den eller den Egenskab, om et Tillæg skal betragtes fra den eller den Side, og der kan da ogsaa være Spørgsmaal om meget betydelige Beløb. Men det er ikke Beløbet, det er Principet, der er Spørgsmaal om, og, ere Beløbene smaa, saa vil der heller ikke blive reist nogen Proces. Jeg har ikke fundet en saadan Mand, hverken hos Embedsmændene i Almindelighed, eller hos de Militaire, at de have villet reise Proces mod Regeringen om enkelte Valere; det tror jeg slet ikke har været Tilfældet, og skulde det skee, saa ville de Bedkommende, naar Domstolene gjøre deres Pligt, nok blive afvante med letfindig at optræde mod Regeringen. At føre Proces koster Noget, og det ikke saa lidt, selv om man ikke bliver idømt Processens Omkostninger, og naar Noget temerairt reiser Proces, ville Domstolene idømme ham Processens Omkostninger. Man kan være vis paa, at det ikke kan betale sig for Noget at gjøre et Arav paa 5 Rd. gjældende, selv om han vinder sin Sag, ja selv om han vinder den med Tillæg af Processens Omkostninger, thi dertil vil kræves flere Udgifter end baade de 5 Valer og de idømte Processomkostninger. Den høitærede Marineminister berørte et Punkt, som netop er af Bigtighed. Han sagde, at det kom an paa en Fortolkning af Ministeriets egne Ordre; men det er netop et Hovedargument, thi der er Contract, indgaaet i Genhold til en almindelig Lov. Embedsmanden, her Officieren eller den militaire Betjent, Mellemstabsbetjente eller hvad de kaldes, staaer i Forhold til Staten i Genhold til disse Bestemmelser i Loven, men Loven sættes i Anvendelse ved Ordre fra Marineministeren eller fra Regeringen gennem Ministrene, og

disse Ordre staae ikke i Loven. Det er altsaa just her, man behøver en Garanti, thi er det ikke tænkeligt, at der kunde tages fejl ved Udstedelsen af en Ordre, at man kunde betegne et Hverv, der paalægges en Officier, paa en anden Maade, end det skulde betegnes, og kan der ikke være en Skjodesløshed i enkelte Tilfælde hos en Minister? Vi kunne Alle gjøre os skyldige i Skjodesløshed, og jeg tror endog saa, at især gode Hoveder ere tilbøielige til at begaae Skjodesløshed; kan der da ikke i et ministerielt Contor begaaes en Feil, eller kan ikke en Ordre være saa uklar med Hensyn til dette Spørgsmaal, at det vilde være aldeles ubilligt at affære Bedkommende Ret til at faae Sagen undersøgt? Just det, at der ved Siden af en almindelig Lov som Udgangspunkt for Bedkommendes Ret ligger en ministeriel Ordre, gjør det, som det synes mig, rigtigt, at man, hvor der virkelig er Grund til Tvivl, bør kunne indlade Sagen for Domstolene. Og de Tvivl, der ere af nogen Betydning, ville høist rimeligt være afgjorte ved to, tre Processer. Det vil gaae dermed som med det Exempel, jeg før henviste til. Spørgsmaalet, om Quartierpengene skulde regnes med i den Sum, hvoraf en Officers Pension beregnes, angik tusinde, ja flere tusinde Officerer; det blev eengang undergivet Rettens Kjendelse, og dermed var saa hele dette Spørgsmaal afgjort. Til de øvrige Betragtninger kommer endnu, at vi ikke tør ansee os for saa stikke, saa gode og saa omhyggelige Lovconcipister, at vi ikke ogsaa af den Grund bør aabne Udgangen til Domstolene. Ved Siden af de gode Sider, som det constitutionelle Liv har, maa man ikke misfjende, at det har enkelte Mangler, og til disse Mangler hører i Sandhed den, at Lovarbejder undertiden ikke blive eftergaaede med den Hvil, som de tilsidst burde eftergaaes med for at give dem fuld formel Klarhed og Bestemthed, og derfor skal man ikke i constitutionelle Stater lukke Døren for den lovlige Afgjørelse ved Domstolene af mulige Retstvivl.

Ussing: Jeg vil med et Par Ord sige, hvorfor jeg har deeltaget i det Forslag, som nu er under Dmtale. Jeg har ganske vist